

ЛЕВЧЕНКО Юлія Григорівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і права,
<https://orcid.org/0000-0002-1879-7770>

РЯБЕНКО Володимир Володимирович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і
права, <https://orcid.org/0000-0003-1091-4992>

МЕЛЬНИЧЕНКО Олег Вікторович, аспірант кафедри економіки і права,
<https://orcid.org/0009-0001-8510-6394>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Левченко Ю.Г., Рябенко В.В., Мельниченко О.В. Ефективність використання інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості.

Метою роботи виступає оцінка сучасного стану інноваційної активності підприємств харчової промисловості, визначення їх інноваційного потенціалу та ефективності його використання в умовах тривалої економічної кризи. Для досягнення поставленої мети було використано дані Державної служби статистики України за 2016–2020 рр., оскільки обрана кількість підприємств останній раз оновлювалася у 2020 р. Проведено дослідження динамічної зміни питомої ваги інноваційно активних підприємств переробної промисловості у загальній кількості підприємств, інноваційно активних підприємств харчової промисловості у загальній кількості підприємств та інноваційно активних підприємств у загальній кількості переробних підприємств. Охарактеризовано вартість необоротних активів харчових підприємств, з одночасним виділенням позитивних змін у вартості основних виробничих засобів, довгострокових біологічних активів, незавершених капітальних інвестицій, довгострокових фінансових інвестицій та інших необоротних активів. Надано оцінку обсягу інноваційних витрат харчових підприємств з позитивними зрушеннями у складі інвестицій у НДР, виконаних власними силами, НДР, виконаних іншими підприємствами та інших витрат на інновації (за виключенням НДР). Проаналізовано обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) харчовими підприємствами з виділенням інноваційної продукції (товарів, послуг) нової для ринку та інноваційної продукції (товарів, послуг) нової лише для підприємства. Оцінено зміни в чисельному складі працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок з виділенням питомої ваги дослідницького персоналу (у т.ч. дослідників з науковими ступенями доктора й кандидата наук), технічного персоналу й допоміжного персоналу. Практичні аналізовані кроки керівного складу свідчать про підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості, результатом якого є збільшення інноваційно активних підприємств, нарощування інвестицій в основний та людський капітал, збільшення витрат на інноваційні дослідження та обсягу виробленої й реалізованої інноваційної продукції.

Ключові слова: інновації, інноваційний потенціал, інноваційні витрати, інноваційна продукція, підприємства харчової промисловості.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стан підприємств харчової промисловості визначає вектор та динаміку розвитку ринку продовольчих товарів, що є складовою продовольчої безпеки країни. У зв'язку зі стрімким зростанням тарифів на енергоресурси та цін усередині країни на основні групи товарів ключовим фактором успіху стає можливість генерувати внутрішній потенціал підприємства та запроваджувати інновації у техніко-технологічних процесах, енергетиці, процесах цифровізації, автоматизації та роботизації виробничих процесів, відбуватиметься підвищення ефективності використання наявних ресурсів. Зазначене суттєво підвищить конкурентоспроможність та позиції підприємств на українському ринку, порівняно з іноземними конкурентами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційний потенціал перебуває на одному із вищих щаблів у розвитку підприємств харчової промисловості. На цю деталь звертають увагу багато українських дослідників. Так, Мацко Н. Г. і Некрасова Л. А. [1] приходять до висновку, що сучасний стан промисловості перебуває у глибокій економічній кризі та характеризується динамічною деградацією, що наклало відбиток не тільки на можливість вести просте й розширене відтворення, а й вести активну інвестиційно-інноваційну діяльність. Дані процеси не обминули й харчову промисловість [2] та сільське господарство [3; 4] як галузі, що забезпечують продовольчу безпеку країни.

Тому, інноваційне харчове підприємство, на думку Журби І. [5], можна розглядати як сучасне

виробництво традиційних і нових харчових продуктів, що базується на досягненнях науково-технічного прогресу, передбачає активне використання нових технологічних і технічних рішень з метою постійного зростання соціальної та економічної ефективності господарювання.

Технологічний розвиток підприємств, оновлення та модернізацію їх основних виробничих засобів передбачається проводити на інноваційній основі. Про це детально висвітлюють у своїх працях Ніценко В. С. [6] та Лиса Н. В. [7]. Також приводиться методика оцінки ефективності інноваційного потенціалу в контексті використання основних фондів підприємств. Ця теза підтверджується Дерманською Л. В. [8], яка підкреслює невисокий рівень розвитку підприємств харчової промисловості та необхідність їх переходу від відтворювального до інноваційного типу розвитку.

Свою чергою Сембай Н. [9] пропонує досліджувати особливості інноваційного бізнесу на підприємствах харчової промисловості та приходять до висновку про різноманітність підходів до побудови нових бізнес-моделей та ефективність використання інноваційних технологій у виробництві та реалізації продукції. Доповнюючи описане вище, Слободян Н. Я., Левченко Ю. Г. й Іванюта Т. М. [10] радять також визначати вплив інноваційних бізнес-рішень на формування стратегічного потенціалу підприємств харчової промисловості. Для цього можливо використовувати набір різноманітних показників, у т.ч. дані щодо інноваційної активності підприємств харчової промисловості, обсяг реалізованої ними продукції та обсяг нанесених витрат на інновації.

Продовжуючи думки попередніх дослідників, Малуца Л. [11] зазначає про необхідність комплексного дослідження інноваційної ефективності харчових підприємств через призму системи показників та сукупного інтегрального показника.

Деякі науковці відзначають потребу у стратегічно-орієнтованому напрямі роботи підприємств, оскільки саме він включає інноваційну компоненту як рушійну силу позитивних трансформацій ефективної роботи підприємства. У своїй роботі Толстая Н. В. [12] відносить інноваційний потенціал до стратегічного потенціалу підприємства харчової промисловості, стан якого безпосередньо визначає ефективність використання інноваційного потенціалу. Розвиваючи думку попереднього автора, Ілляшенко Н. С. [13] пропонує використовувати підхід, заснований на управлінні стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства, до яких також належить й харчова промисловість. Підсистему управління зазначеними стратегіями автором пропонується досліджувати з використанням комплексного методичного апарату, основу яких складають класичні функції управління. А Брич В. Я., Думанська Л. В. і Шпак Я. О. [14] для підвищення інноваційності підприємств харчової промисловості рекомендують запроваджувати інструмент самооцінки щодо управління підприємством. Пропонується авторами також визначати вплив управління інноваційним розвитком підприємства на якість продукції.

Попри досягнення у вище окресленій площині потребує додаткового вивчення ефективність використання інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості, що й послугувало об'єктом дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи виступає оцінка сучасного стану інноваційної активності підприємств харчової промисловості, визначення його інноваційного потенціалу та ефективності його використання у складних умовах господарювання.

Методика дослідження. У зв'язку з тим фактом, що Державна служба статистики України кількість підприємств вела тільки до 2020 р., а за іншими показникам – до 2022 р., нами було прийнято рішення щодо використання усіх даних, використаних у ході дослідження включно до 2020 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси глобалізації не минули й українську економіку. Вже тривалий час вітчизняні харчові компанії змушені конкурувати між собою, з іноземними компаніями та їх філіями. Саме останнє є свідченням зацікавленості іноземного бізнесу в українському ринку харчових продуктів та напоїв. Попри входження іноземного капіталу великих транснаціональних та мультинаціональних компаній, інноваційний потенціал залишається нерозвинутим, про що свідчать дані рисунків (рис. 1–3).

Сукупна кількість інноваційно активних переробних підприємств у 2018–2020 рр. у загальній кількості підприємств становила всього 1452 од. проти 3626 од. у 2016–2018 рр. За схожої динаміки відбулися негативні зміни й на харчових

підприємствах – майже на 500 од. Кількість інноваційно активних переробних підприємств у 2018–2020 рр. зменшилася майже на 60% від попереднього значення показника (2016–2018 рр.), майже аналогічні зміни відбулися й у складі харчових підприємств – на 61%.

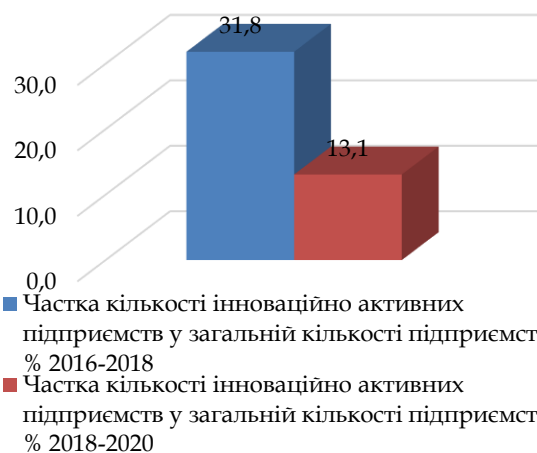

Рис. 1. Питома вага інноваційно активних підприємств переробної промисловості у загальній кількості підприємств, 2016–2020 рр.

Джерело: побудовано на основі [15]

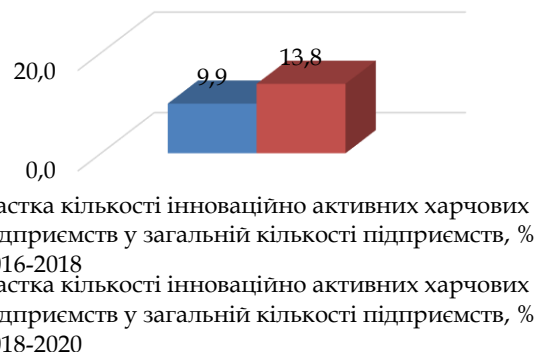

Рис. 2. Питома вага інноваційно активних підприємств харчової промисловості у загальній кількості підприємств, 2016–2020 рр.

Джерело: побудовано на основі [15]

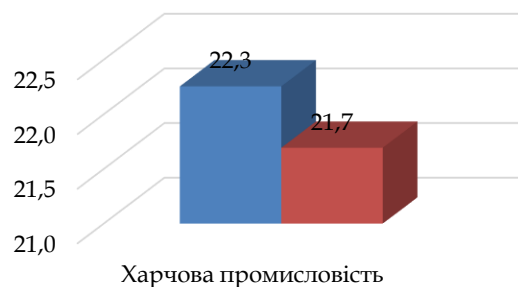

Рис. 3. Питома вага інноваційно активних харчових підприємств у загальній кількості переробних підприємств, 2016–2020 рр.

Джерело: побудовано на основі [15]

Якщо питома вага інноваційно активних підприємств переробної промисловості у загальній кількості підприємств за 2016–2020 рр. зменшилася майже на 19%, то харчових підприємств, навпаки, зросла на 4%, а у складі переробних підприємств – не зазнала суттєвих змін – всього -0,6%.

Зазначимо, що така тенденція стала наслідком відтоку кваліфікованого персоналу за кордон, зменшенням обсягів збуту виробленої продукції, звуженням масштабу ринку, падінням доходів та іншими демотиваторами в умовах пандемії Covid-19.

Підприємства харчової промисловості за 2016–2020 рр. наростили обсяг необоротних активів у 1,8 разів (рис. 4), у т.ч. за рахунок великих підприємств – у 2,4 разів, середніх – на 40,8%, малих – на 55,4%, з них мікропідприємств – на 95,8%. Така тенденція є наслідком входження до вітчизняного ринку іноземних харчових та багатонаціональних холдингів, інвестування у розбудову переробних й виробничих потужностей компаній, оновлення існуючої та модернізації техніко-технологічної бази тощо.

Рис. 4. Вартість необоротних активів харчових підприємств у 2016–2020 рр., млн грн.

Джерело: побудовано на основі [15]

За даними рис. 5, найбільшу питому вагу у структурі необоротних активів у 2018–2020 рр. становили основні засоби 82,9%, частка яких зросла на 5,5% (порівняно з 2016–2018 рр.). Також спостерігався ріст за такими категоріями необоротних активів, як незавершені капітальні інвестиції на 0,5% з часткою 8,3%, інші необоротні активи та на 0,4% з часткою 4,2%. За такими видами необоротних активів як інвестиційна нерухомість та довгострокові фінансові інвестиції спостерігалася тенденція зменшення частки на 6% до 4,4% та на 0,4% до 0,1%.

Попри негативну динаміку та структурні деформації економічного розвитку країни, харчовики збільшують обсяги інвестування та нарощують обсяги виробництва продукції, про що свідчать дані рис. 6. Так за 2016–2020 рр. відбулося нарощування загального обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) (рис. 6а) на 6,5% до 7,1 млрд грн. Найбільш важливим показником, що має давати позитивну динаміку є обсяг нової інноваційної продукції для ринку (рис. 6б), значення якого за роки дослідження зменшилося у 1,5 рази, а нової лише для підприємства (рис. 6в), навпаки, збільшилося майже на 44%, що не може задовільнити усе зростаючі потреби вітчизняного ринку, хоча й відбувається оновлення матеріально-технічної бази підприємств та асортименту виробленої продукції. Однак у відсотках до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг)

підприємств (рис. 6г) аналізований показник залишається низьким й знаходиться на рівні 2,7%, що нижче попереднього періоду на 1,4%.

Важливим показником, від якого залежить обсяг виконаних інноваційних робіт, є інноваційні витрати. Інноваційні витрати включають усі види витрат, притаманні звичайному проекту чи виду продукції (матеріальні витрати, витрати на оплату праці та нарахування на неї, амортизація та ін.), однак за умови, що вони є новими для ринку чи підприємства [16].

а) 2016–2018 рр.

б) 2018–2020 рр.

Рис. 5. Структура необоротних активів харчових підприємств у 2016–2020, %

Джерело: побудовано на основі [15]

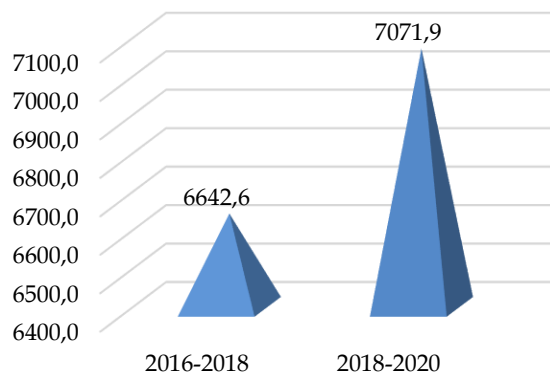
Найбільш повне визначення цієї дефініції наведено в Методиці [17], де враховують «усі витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а саме: внутрішні дослідження та розробки; зовнішні дослідження та розробки; придбання машин та обладнання, пов'язаних з виробництвом інноваційних продуктів та процесів; придбання патентів та ліцензій, промислових зразків; навчання та маркетингові дослідження». Інноваційні витрати (згідно зі статистичною класифікацією) поділяються на НДР, виконані власними силами підприємств, НДР, виконані іншими підприємствами та інші витрати на інновації (за виключенням НДР) (табл. 1).

Важливою складовою підвищення конкурентоспроможності виробленої продукції й самого підприємства є власне витрати на НДР,

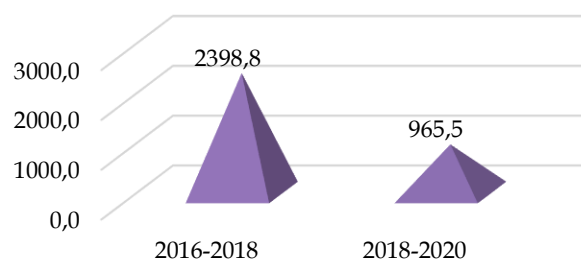
виконані власними силами. Частка цих витрат у структурі загальних інноваційних витрат становила 7,3%.

Підприємства також користуються послугами сторонніх організацій, що виконують за контрактами, тобто провадять інноваційну діяльність повністю або частково. Загальний вплив такого виду діяльності є невисоким й становив 1,9%. Як бачимо за табл. 1, саме техніко-технологічне

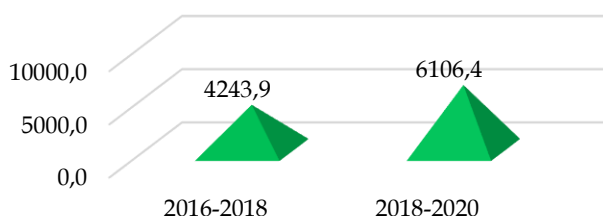
оновлення виробничого процесу підприємств харчової промисловості й виготовлення нової продукції нової для підприємства, не пов'язаної з НДР досягла майже 91%. Загалом зміни у цьому напрямі є невеликими, оскільки продукти харчування й напої не потребують суттєвих змін їхнього складу, а спрямовані на послідовне впровадження нових продуктів (після тривалої апробації та розкритки на ринку).

а) усього

б) нової для ринку

в) нової лише для підприємства

г) інноваційна продукція до загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств, %

Рис. 6. Обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг), млн грн.

Джерело: побудовано на основі [15]

Таблиця 1

Таблиця 1. Обсяг інноваційних витрат харчових підприємств, млн грн.

Витрати на інновації, млн грн		У тому числі											
		НДР, виконані власними силами				НДР, виконані іншими підприємствами				інші витрати на інновації (за виключенням НДР)			
		млн грн		у % до загального обсягу витрат на інновації		млн грн		у % до загального обсягу витрат на інновації		млн грн		у % до загального обсягу витрат на інновації	
2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020	2016-2018	2018-2020
1463,9	3509,0	46,5	256,9	3,2	7,3	1,2	65,1	0,1	1,9	1416,2	3187,0	96,7	90,8

Джерело: побудовано на основі [15]

Останнім вагомим чинником впливу на інноваційний потенціал ми виділили людський капітал, характеристика якого наведена в табл. 2.

На підприємствах харчової промисловості виробників харчових продуктів та напоїв чисельність працюючого персоналу за 2016–2020 рр. зросла майже на чверть й становила 11335 осіб. При чому частка дослідницького персоналу є превалюючою і становила 65% (ріст 0,5%), техніків, навпаки, зменшилася на 0,5% до 9,4%, а допоміжного персоналу не змінилася й залишилася на попередньому рівні – 25,6%. Зазначимо, що частку найбільш ерудованої частини людського капіталу

складають дослідники з науковими ступенями і які задіяні у виробничих підприємствах, дослідницьких організаціях, наукових установах й закладах вищої освіти. Частка останніх, до яких відносяться науковці з науковим ступенем доктора та кандидата наук, зросла у загальній структурі працівників, зайнятих у НДР, на 0,9% та 1% відповідно. Позитивна динаміка у нарощуванні інтелектуального потенціалу підвищує кількість та обсяг інноваційних розробок та свідчить про поступовий перехід на інноваційну модель розвитку харчової промисловості.

Таблиця 2

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок (усього, осіб)

Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок (усього, осіб)	у тому числі				
	дослідники, %	з них мають науковий ступінь		техніки, %	допоміжний персонал, %
		доктора наук	доктора філософії (кандидата наук)		
2016–2018					
9226	64,5	7,5	20,8	9,9	25,6
2018–2020					
11335	65	8,4	21,8	9,4	25,6

За роки дослідження (2016–2020 рр.) відбулися такі позитивні зрушення в інноваційному розвитку харчових підприємств, а саме:

- питома вага інноваційно активних харчових підприємств зросла до 13,8% на 3,9%;
- вартість необоротних активів зросла на 13,4%, у т.ч. за рахунок зростання вартості основних виробничих засобів на 14,4%, довгострокових біологічних активів – на 14,6%, незавершених капітальних інвестицій – на 14,3%, довгострокових фінансових інвестицій – на 5,6% та інших необоротних активів на 15%;
- обсяг інноваційних витрат харчових підприємств зріс у 2,4 разів, на що вплинуло збільшення інвестицій у НДР, виконані власними силами – у 5,5 разів, НДР, виконані іншими

підприємствами – у 53,5 разів, інші витрати на інновації (за виключенням НДР) – у 2,3 разів;

– обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) харчовими підприємствами зріс на 6,5% до майже 7,1 млрд грн, хоча у загальній структурі валової продукції підприємств відбулося зменшення до 2,7% на 1,4 в.п. Із загального обсягу реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) нової для ринку скоротився у 1,5 разів, а обсяг реалізованої інноваційної продукції (товарів, послуг) нової лише для підприємства, навпаки, зріс на 44%;

– чисельність працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, також зазнала позитивних змін. Так, загальна чисельність працівників зросла до 11335 осіб, тобто майже ¼, у т.ч. позитивних змін торкнулася питома вага дослідницького персоналу, з яких на 0,5% зросла чисельність дослідників з науковими ступенями доктора й кандидата наук (при одночасному зменшенні технічного персоналу на таку саму величину, при незмінному стані допоміжного персоналу).

Практичні аналізовані кроки керівного складу свідчать про підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості, результатом якого є збільшення інноваційно активних підприємств, нарощування інвестицій в основний та людський капітал, збільшення витрат на інноваційні дослідження та обсягу виробленої й реалізованої інноваційної продукції.

Література.

1. **Мацко Н.Г., Некрасова Л.А.** Оцінка виробничого потенціалу інноваційно-активних промислових підприємств на основі ІЕКО-аналізу. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 188-193.
2. **Ніценко В.С., Кравчук А.О.** Значення внутрішнього контролю в управлінні переробним підприємством. *Фінанси, учет, банки: збірник наукових трудов*. 2014. № 1 (20). С. 215-218.
3. **Красноручський О.О., Ніценко В.С., Захарченко О.В.** Оптимізація формування та використання економічного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах: монографія. Харків: ТОВ «Лерадрук», 2013. 211 с.
4. **Ніценко В.С.** Економічна ефективність інтенсифікації галузі свинарства: теоретико-методичний аспект. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2016. Випуск 1 (176). С. 107-111.
5. **Журба І.** Інноваційні аспекти розвитку харчової промисловості. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 3 (7). С. 14-19.
6. **Ніценко В.С.** Державне регулювання інноваційного розвитку технологічного парку в Україні. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2005. № 3 (31). С. 110-113.
7. **Лиса Н.В.** Підвищення ефективності використання основних фондів харчових підприємств як умова їх інноваційного розвитку. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки*. 2013. Випуск 1(6). Том 2. С. 201-206.
8. **Дерманська Л.В.** Прогнозування ефективності діяльності підприємств харчової промисловості з урахуванням інноваційного розвитку. *Облік і фінанси*. 2012. № 1. С. 145-148.
9. **Сембай Н.** Сучасні стратегії інноваційного бізнесу в системі харчової промисловості України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 1. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-43>.
10. **Слободян Н.Я., Левченко Ю.Г., Іванюта Т.М.** Вплив інноваційних бізнес-рішень на формування стратегічного потенціалу підприємств харчової промисловості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Том 9. № 1. С. 122–130. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-20>.
11. **Малюта Л.** Оцінювання рівня інноваційного розвитку промислового підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2011. Випуск 1 (4). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>.
12. **Толстая Н.В.** Інноваційний потенціал як важливий елемент стратегічного потенціалу харчових підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 8. С. 102–105.
13. **Ілляшенко Н.С.** Механізм управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.57>.
14. **Брич В.Я., Думанська Л.В., Шпак Я.О.** Економічний механізм управління інноваційним розвитком підприємств. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 180 с.
15. Державна служба статистики України. Економічна статистика. Наука, технології та інновації. 2021. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.
16. **Грицай О.І.** Семантика поняття "витрати на інноваційні процеси". *Наукові праці НДФІ*. 2012. Випуск 4. С. 43-47.
17. Про затвердження Методики приведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та

References.

1. Matsko, N.H., Nekrasova, L.A. (2021). «Evaluation of the production potential of innovatively active industrial enterprises based on the IECO analysis». *Biznes Inform.* № 5. pp. 188-193. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-5-188-193>
2. Nitsenko, V.S., Kravchuk, A.O. (2014). «The value of internal control in the management of a processing enterprise». *Fynansy, uchet, banky: sbornyk nauchnykh trudov.* № 1 (20). pp. 215-218.
3. Krasnoruts'kyj, O.O., Nitsenko, V.S., Zakharchenko, O.V. (2013). *Optyimizatsiia formuvannia ta vykorystannia ekonomichnoho potentsialu v sil's'kohospodars'kykh pidpriemstvakh.* [Optimizing the formation and use of economic potential in agricultural enterprises]. TOV «Leradruk». Kharkiv. Ukraine.
4. Nitsenko, V.S. (2016). «Economic efficiency of the intensification of the pig industry: theoretical and methodological aspect». *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini.* Issue 1 (176). pp. 107-111.
5. Zhurba, I. (2016). «Innovative aspects of food industry development». *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia.* № 3 (7). pp. 14-19.
6. Nitsenko, V.S. (2005). «State regulation of innovative development of technological park in Ukraine». *Visnyk aharnoi nauky Prychornomor'ia.* № 3 (31). pp. 110-113.
7. Lysa, N.V. (2013). «Increasing the efficiency of the use of fixed assets of food enterprises as a condition for their innovative development». *Naukovi pratsi Poltav's'koi derzhavnoi aharnoi akademii. Seriya: Ekonomichni nauky.* Issue 1(6). Vol. 2. pp. 201-206.
8. Dermans'ka, L.V. (2012). «Forecasting the effectiveness of food industry enterprises taking into account innovative development». *Oblik i finansy.* № 1. pp. 145-148.
9. Sembaj, N. (2023). «Modern strategies of innovative business in the food industry system of Ukraine». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu.* № 1. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-314-1-43>.
10. Slobodian, N.Ya., Levchenko, Yu.H., Ivaniuta, T.M. (2024). «The impact of innovative business solutions on the formation of the strategic potential of food industry enterprises». *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky.* Vol. 9. № 1. pp. 122-130. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-20>.
11. Maliuta, L. (2011). «Evaluation of the level of innovative development of an industrial enterprise». *Sotsial'no-ekonomichni problemy i derzhava.* Issue 1 (4). Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrpp.pdf>.
12. Tolstaia, N.V. (2016). «Innovative potential as an important element of the strategic potential of food enterprises». *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu.* № 8. pp. 102-105.
13. Illiashenko, N.S. (2020). «The strategy management mechanism of anticipatory scientific and technological innovative development of an industrial enterprise». *Efektynna ekonomika.* № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.57>.
14. Brych, V.Ya., Dumans'ka, L.V., Shpak, Ya.O. (2018). *Ekonomichnyj mekhanizm upravlinnia innovatsijnym rozvytkom pidpriemstv.* [Economic mechanism of management of innovative development of enterprises]. TNEU. Ternopil'. Ukraine.
15. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Ekonomichna statystyka. Nauka, tekhnolohii ta innovatsii. (2021). [State Statistics Service of Ukraine. Economic statistics. Science, technology and innovation]. Available at: <https://www.ukr-stat.gov.ua>.
16. Hrytsaj, O.I. (2012). «Semantics of the concept of "expenditure on innovation processes"». *Naukovi pratsi NDFI.* Issue 4. pp. 43-47.
17. Pro zatverdzhennia Metodyky pryvedennia mekhanizmu analitychno-statystychnoho sposterezhennia stanu innovatsijnogo rozvytku ekonomiky u vidpovidnist' iz standartamy Orhanizatsii ekonomichnoho spivrobitnytstva i rozvytku ta YeS: Nakaz Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2010). [On the approval of the Methodology for bringing the mechanism of analytical and statistical monitoring of the state of innovative development of the economy into compliance with the standards of the Organization for Economic Cooperation and Development and the EU: Order of the Ministry of Economy of Ukraine]. № 160 dated February 19, 2010. Available at: <https://iplex360.com.ua/npa.php?doc=1022.7205.0>.

Abstract.

Levchenko Y., Riabenko V., Melnychenko O. Efficiency of using the innovative potential of food industry enterprises.

The work aims to assess the current state of innovative activity of food industry enterprises to determine its innovative potential and the effectiveness of its use in the conditions of a prolonged economic crisis. Data from the State Statistics Service of Ukraine for 2016-2020 were used since the selected number of enterprises was last updated in 2020 to achieve the goal. A study was conducted on the dynamic change in the share of innovatively active enterprises of the processing industry in the total number of enterprises, innovatively active enterprises of the food industry in the total number of enterprises, and innovatively active food enterprises in the total number of processing enterprises. The simultaneous allocation of positive changes in the value of fixed production assets, long-term biological assets, unfinished capital investments, long-term financial investments, and other non-current assets characterizes the value of non-current assets of food enterprises. An estimate of the innovation costs of food enterprises with positive shifts in the composition of R&D investments made by own forces, R&D made by other enterprises, and other innovation costs (excluding R&D) is provided. The number of innovative products (goods, services) sold by food enterprises was analyzed, with the selection of innovative products (goods, services) new for the market and innovative products (goods, services) new only for the enterprise. Changes in the number of employees involved in scientific research and development were assessed, with the specific weight of research staff (including researchers with doctorates and candidates of science degrees), technical staff and support staff allocated. The practical and analyzed steps of the management team indicate an increase in the efficiency of using the innovative potential of food industry enterprises, the result of which is an increase in innovatively active enterprises, an increase in investments in fixed and human capital, an increase in the costs of innovative research and the volume of innovative products produced and sold.

Keywords: innovations, innovative potential, innovative costs, innovative products, food industry enterprises.

Стаття надійшла до редакції 31.05.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Левченко Ю.Г., Рябенко В.В., Мельниченко О.В. Ефективність використання інноваційного потенціалу підприємств харчової промисловості. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 4. С. 20-25.

Levchenko Y., Riabenko V., Melnychenko O. Efficiency of using the innovative potential of food industry enterprises. Actual problems of innovative economy and law. 2024. No. 4. pp. 20-25.